

מסר בפרשה

אשכול יוסף

מאוצרותיו הרבי יוסף ז"ל סימן טוב שליט"א
מוזבר הספרים "כרם יוסף" ושא"ס פניה"ק ירושלים תובב"א

"אם ייתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל
לעבור את פי ה' אלהי" (כ"ב, י"ז)

למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים.
אמר, ראוי לו ליתן לי כל כסף וזהב שלו,
שהרי צריך לשכור חיילות רבות, ספק נוצח
ספק אינו נוצח, ואני ודאי נוצח, [רש"י].

למה רבי יוסי בן קיסמא באומר: "אם אתה נותן לי כל כסף
וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם" לא נדרש לגנאי?

מעשה עם רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל שהקשה לו המלך אודות דרשת חז"ל
(במדרש בראשית כ"ה): "ויבוא עשיו מן השדה והוא עיף", מלמד שאותו היום
עבר על חמשה עבירות, הרג רצח עבד עבודה זרה וכפר בתחיית המתים
וגנב, לפיכך מת אברהם כדי שלא יראה ברשעו, ובגמרא (ב"ב טו:) איתא שבא
על נערה המאורסה באותו היום. שאל המלך למה תלו חז"ל קולר בצווארו
של עשיו, להאשימו בעוונות חמורים אלו רק מפני שנאמר בו שבא עיף מן
השדה, ואילו גבי יעקב שנאמר בו "וישכב במקום ההוא" דרשו שעד אז
במשך כל אותם י"ד שנים שלמד בבית שם ועבר לא שכב?

רבי יהונתן אייבשיץ ביקש להשיב למלך בעת ובעונה אחרת כדרכו, ולימים
כשישב לצידו של המלך במשתה היין סיקל לידיו את טבעת המלך והחביאה
בכיסו. כשהמלך הבחין שטבעתו נעלמה ואין איש יודע מקום מוצאה, חמתו
בערה בקרבו, וביקש לשפוך אש ותמרות עשן בעבד המשרת לפניו במשתה,
והורה לסריסו ושריו להכותו ולייסרו בייסורים קשים את שיודה בגניבתו
וישיב את הטבעת. עודם מייסרים ומכים את העבד, פנה רבי יהונתן למלך
ושאל, אדוני המלך למה הנך חושד דוקא בעבד, ולא תחשוך בי שמה ידי
במעל?! המלך התפלא עד למאד, ויען ויאמר לרבי יהונתן, חלילה לי מעשות
כדבר הזה, לחשוך באדם צדיק וישר כמך בגניבה, אבל העבד גנב וגולג הוא
ומן הסתם גם את טבעתי גול. מיד הכניס רבי יהונתן את ידו לחיקו והושיט
למלך את הטבעת. פני המלך חפו, ויען ויאמר לרבי יהונתן בתמיהה, למה
עשית לי כדבר הזה?!

או אז ביקש רבי יהונתן להניח את דעתו של המלך והסביר שעשה תחבולה
זו להשיב על שאלת המלך, ויען ויאמר, אדוני המלך, עתה ישמעו אוזניך מה
שפיק מדבר, לא חשדתי בגניבת הטבעת מפני שאתה סבור שצדיק אני,
אבל בעבד חשדת מפני היותו גנב, כך הדבר גם בענין יעקב ועשיו, יעקב
איש תם יושב אהלים, ואם שכב במקום ההוא הרי זה מלמד שעד אז לא
שכב אלא למד, אבל עשיו כיון שחזר עיף מהשדה בידוע שבאותו היום
עשה כמה וכמה עבירות. דבריו הערבים של רבי יהונתן התקבלו על לב
המלך, שלא בלבד שלא הקפיד על תחבולתו, אלא אף הוסיף לרוממו ולגדלו
על כל השרים והיועצים.

אחר הדברים האלה מובן שבלעם דנים אותו לקף חובה, שהרי בלעם היה
חמדן רשע ובעל תאוות, אבל רבי יוסי בן קיסמא שהיה צדיק ודורש מוסר
בעצמו ומלמדה לאחרים שאין מלוין לו לאדם בשעת פטירתו לא כסף ולא
זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, ממילא דורשים אותו לשבח.

וַיֹּאמֶר בְּלָעָם אֶל מִלְכָּא ה' זִזְטָאָתִי (כ"ב, ל"ד)

בלעם שהיה רשע וטמא איך הגיע
להשגה להתוודות ולומר "זזטאתי"?

הנה יש לתמוה, תמיהה רבתית, היאך בלעם שהיה רשע ערל וטמא, ושטוף בזימה, הגיע להשגה
נפלאה ודרגה גדולה ונשגבה, להודות ולהתוודות לפני מלאך ה' לומר "חטאתי"?

הלא עיקר התביעה שבאה על האדם שהקב"ה שופטו, שאינו מודה בחטא, שנא' (ירמיהו ז' ט"ו)
"ותאמרי כי ניקייתי, אך שב אפו ממני, הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי", כמאמר החכם
מכל האדם (משלי כ"ט) "מכסה פשעיו לא יצליח, ומודה ועוזב ירוחם". וכבר ידעת מ"ש
המפרשים בביאור אומרם דוד בשתים ועלתה לו, ושאל באחת ולא עלתה לו (יומא כ"ג): שדוד
המלך השיב מיד לנתן הנביא, חטאתי לה' (שמ"ב י"ג, י"ד), וג"כ לא ביקש התנצלות, משא"כ
שאל, לא הודה מיד בחטאו, וגם אח"כ באומרם (שמואל א' ט"ו, כ"ד) "חטאתי", הוסיף להתנצל: "כי
יראתי את העם", ביקש בזה להקטין החטא.

יישוב א' - התכווין להוסיף בחטא ובנוסף אחר בהודאתו

נראה שהן אמת שבלעם אמר חטאתי, אבל דעתו היה לשוב ולחטא, כטובל ושרץ בידו, ולזה
מספרת התורה שהגם שאמר חטאתי, בכ"ז ביקש להמשיך ללכת עמהם.

זאת ועוד, עיקר מעלת המודה ומתוודה, שמיד אומר חטאתי, ולא מבקש מתחילה התנצלות,
ובלעם נתבע שלא לבד שאיחר לומר חטאתי, הגם שבהמתו נטתה מן הדרך, פעם ופעמיים
ושלוש, הכה אותה והוסיף ושיילש להכותה, ולא הכיר ולא הודה בחטאו, ואף כי פתחה האתון
את פיה, לא הודה והתוודה לומר חטאתי ולשוב על עקבותיו, ורק בראותו מלך ה' צבאות, וחרבו
שלופה בידו באומרם לו "כי עתה גם אותה הרגתי ואתה החייתי", רק אז נענה ואמר חטאתי.

ויש בנותן טעם להביא בזה מ"ש מרן המשגיח רבי ירוחם הלוי ממיר בספרו דעת תורה (נלשטיג ג
י"ג), עה"פ "ויאמר האדם, האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל", וכתב הספורנו,
בזה ייחס אשמתו לקונו תמורת התשובה שהיתה ראויה לו, כמו שעשה דוד שאמר אל נתן
חטאתי.

והקשה רבי ירוחם, מהי הביקורת הגדולה כ"כ שלא אמר תיכף ומיד "חטאתי", הלא סוף סוף
הכיר החטא ועסק ק"ל שנה בתשובה? וגם במרגלים מצינו שנתבעו שלא עשו תשובה תיכף, וכן
שאל המלך ע"ה נתבע על שלא אמר תיכף ומיד "חטאתי"?

וביאר רבי ירוחם, ששתול באדם כח מיוחד, להכיר בחטאו ומיד להודות ולהתוודות על מעשיו,
כסוד טבעה של צפור דרוור, שכל רגע ורגע הופכת ראשה לכל הצדדים, מבלי לשקוע
במחשבות אף רגע, וכל זה מיסוד "הצור תמים פעלו", שפעולתו ית' שלימה על כל באי עולם,
ושתל בציפור כח זה שתוכל להימלט מרודפיה. וכך ג"כ האדם, לא יתכן שלא יכיר תיכף ומיד

"ויפתחו ה' את פי האתון" (כ"ב, כ"ז)

לאיזה תועלת עשה הקב"ה נס מופלא של פתיחת פי האתון והלא מקובלנו שאין

הקב"ה עושה נס לחינם?

רבינו הרמב"ן מיישב: "וטעם הנס הזה, להראות לבלעם מי שם פה לאדם או מי יישום אלם, להודיעו כי השם פותח פי הנאלמים, וכל שכן שיאלם ברצונו פי המדברים, גם ישים בפיהם דברים לדבר כרצונו כי הכל בידו, ולהזהירו שלא ילך אחר נחש וקסם ויקללם בהם, כי מנחש וקוסם היה". וכיוצא בזה כתב בחי' תולדות יצחק, שהוצרך נס פתיחת פי האתון לפי שיותר דבר גדול הוא לבנות הבית מלסתור, וכיון שהשי"ת פותח פי האתון כל שכן שיאלם פי בלעם וימנעוהו מלקללם.

בספר ברוך מבנים להגאון רבי ברוך ירושלמי זצ"ל מחכמי קושטא, מבאר שהקב"ה פתח פי האתון בדווקא להוכיח את בלעם, ולא הוכיחו על ידי המלאך, לפי שבלעם היה אפיקורוס גדול ומכשף ולא היה מאמין באלהותו של הקב"ה, והיה סבור שהעולם מתנהל על פי הטבע, לכך פתח הקב"ה את פי האתון, להראות לו דבר חוץ מהטבע, שיכיר ויודה שהקב"ה שליט בעליונים ומשדד המערכות ומשנה את הטבע, וזוהו יבין כי אף הטבע מתנהל על פי קוב"ה.

עי"ל שבפתיחת פי האתון רצה הקב"ה להודיע בעולמו דבר נשגב זה שדרשו חז"ל (מענייני 6). שמא יאמר אדם מי מעיד בי לעתיד לבוא? אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו, שנא' (מקוק 3) "כי אבן מקיר תזעק וכפים מעץ יעננה", כי אף אם יחטא האדם במסותרים, אף על פי כן, מי שחטא בפניו יבוא ויעיד, קירות ביתו ואבני סלע, בעלי חיים וכל דבר שיהיה. ואת זה ראו כולם בחוש כאשר האתון העידה וסיפרה את אשר חטא בלעם, ונתגלה קלונו בפני האומה כולה, אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה.

וראה עוד כ-10 תירוצים בספר "אשכול יוסף" עה"ת

שרוצים ללכדו, ובאם כבר הספיקו ללכדו, יכיר תיכף ומיד שנלכד, ואם אינו מכיר בדבר, ראייה ברורה היא שכח זה התקלקל אצלו. וזה היה התביעה על אדם הראשון, שלא אמר תיכף ומיד "חטאתי", כי זוהי הראייה שנתקלקל אצלו כח התשובה, וכמ"ש רבינו יונה בספרו שערי תשובה בהקדמתו ברעת המתאחר מן התשובה, שזוהי הרעה הגדולה ביותר. ואמר שם, כי האיחור בתשובה לא יתכן אלא בעמי הארץ, כי הת"ח הוא האדם אשר כח זה בהכרח בשלימותו, ודאי לא יתכן אצלו האיחור, כמ"ש (פסוקים יט), "אם ראיית ת"ח שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום, כי באמת עשה תשובה".

יישוב ב' - התכווין רק להסיר מעליו חרון אף

ומצאתי במדרש תנחומא, שארבה בא הכתוב להודיע שבלעם רשע גמור היה, כי יודע היה שאינו עומד בפני הפורענות אלא תשובה, שכל מי שיחטא ואומר חטאתי אין רשות למלאך ליגע בו. וכעין לשון זה כתב רבינו בחיי בשם חז"ל, שמכאן כל החוטא ואומר "חטאתי", אין רשות למלאך ליגע בו. ומשמע שבאמת לא התכוון להתוודות ולשוב בתשובה באמת, אלא שמי שאומר חטאתי מסיר מעליו חרון אף, הגם שלא קיבל עליו חרטה ותשובה באמת. ובספר פרדס יוסף החדש כתב בשם הרוקח כאן (לא מלאמי), שפירש כאמור שבלעם תשובה רמאית עשה'.

אך יש להקשות ממ"ש רבינו הרמב"ם (משנה 3 ג), כל המתוודה בדברים ולא גמר בליבו לעזוב, הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו, שאין הטבילה מועלת לו עד שישליך השרץ, וכן הוא אומר ומודה ועוזב ירוחם. ומשמע שוידוי ללא חרטה וקבלה אמיתית לעתיד לא מועיל, וה"ז כטובל ושרץ בידו. ונראה דאמנם אין זה מועיל להתכפר לו, שלא יענש על זה בעוה"ב, אבל מהני לסלק מעליו חרון אף בעוה"ז, והקב"ה מאריך אפו עמו וממתין שיעשה תשובה.

יישוב ג' - השגתו מכח ראיית המלאך

עי"ל בס"ד שאכן כל השגתו של בלעם לדרגה זו לומר "חטאתי", לא היה מכוחו כלל, אלא מכח שאותה שעה ראה והביט במלאך ה', כמו שנא' (ישעיהו 1) "והיו עיניך רואות את מוריד", שהראיה וההבטה בצדיק יש בכוחה להשפיע שפע רב, ועל זה איתא בעירובין (ג): אמר רבי הטעם שאני מיוחד יותר מחברי, שהייתי יושב ללמוד לפני רבי מאיר, והייתי מביט בו מאחוריו, ואילו ראיתי מלפניו הייתי מיוחד יותר, וכתב בדרשות הר"ן (דלוס 10): כי כפי השפע הנשפע לרב הנראה בפנים, כמו שאמר הכתוב "חכמת אדם תאיר פניו", יהיה שופע על התלמיד כאשר יקבלהו. ובירושלמי ביצה (פ"ה ס"ג), רבי יוחנן ור"ל אמרו אנו לא זכינו לתורה, אלא בשכר שראינו אצבעו של רבי הקדוש. וכתב ביערות דבש (מ"א דלשה י"ג), הרואה פני צדיק משיב לנפשו שפע טוב וברכה, כי עליו חל ושורה השכינה. ורמז לדבר יוסף ויעקב, שכאשר תפשתו בבגדו אשת פוטיפר ליוסף הצדיק, ניצל ע"י שנראתה לו דמות דיוקנו של יעקב אבינו (פסוקים 16). וידוע מה שהאריכו בחז"ל ובס"ק בכח ראיית פני צדיק,

ובנידו"ד בראיית פני מלאך ה', בזה השיג בלעם השגתו לאותה רגע, ובאותה שעה הכריז ואמר: "ועתה אם רע בעיניך אשובה ל", אך מאחר שבלעם לא קישר נפשו להטביע השגה זו בנפשו ורוחו, לקבל רוח ודרגה של קדושה, ולא היה רוצה להתקדש ולעשות רצון ה' באמת, אלא כל חפצו וכוונתו היתה רק להרע, ממילא כשחלף והלך המלאך, כך חלפה לה ההשגה והלכה, ולא נודע כי באו אל קרבנה. [ועיין בהגדש"פ אשכול יוסף בסופו (פסוקים 7) באריכות, שכיו"ב ביארתי מ"ש חז"ל ראתה שפחה על הים, מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, שכל ראייתם היתה מכח ישראל שאמרו שירה באותה שעה, ולא מכח השגת השפחה].

יישוב ד' - התכווין שנמנע ממנו ראיית המלאך כי חטא

בליקוטי מהרי"ל מתרץ שבלעם כלל לא התכווין לעשות תשובה, על כוונתו ללכת לקלל את עם ישראל, ומעולם לא עלתה על דעתו של אותו רשע לעשות תשובה, ועוד הרבה לפשוע והראה גסות רוחו, אלא היתה כוונתו חטאתי, כלומר מן הסתם עשיתי חטא אשר לא ידעתי שאתה עומד לנגדי, כי מאין לאדם כמוני שלא אראה את המלאך ניצב לקראתי, ונמצא שלא היה כוונתו לתשובה. וכעין זה ביאר מרן החיד"א בנחל קדומים בשם רבינו שלמה אסתרונק ז"ל, שהיתה כוונתו לומר חסרתי, מלשון אני ובני שלמה חטאים, כלומר שהייתי חושב שאני מוכן ומזומן לנבואה ויודע דעת, והרי חסרתי, וכדי בזיון.

להאזנה

לשיעור לפרשת בלק

073-371-8053

זי"ג, והקשי:

302

מִהֵיטְבוֹ אֱהָלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכַּנְתֶּיךָ יִשְׂרָאֵל:

"מִשְׁכַּנְתֶּיךָ" - אֵף כִּשְׁהוֹן זֹרְבִין, לְפִי
שְׁהוֹן בְּשִׁכּוֹן עֲלֵיכֶם, וְזֹרְבֵן כְּפָרָה עַל
הַנְּפִישׁוֹת, שְׁנֹאמֵר כִּלְהֵ ה' אֶת זִמְתּוֹ ,
וּבִמְדָה כִּלְהֵ, וַיַּצֵּת אֵשׁ בְּצִיּוֹן: [רש"י].

הֵי אֵיךְ אֵמַר אֶסְפֵּה מִזְמוֹר עַל חוֹרְבֵן בְּהֵמ"ק?

"מזמור לאספה אלוקים באו גויים בנחלתך". ידוע קושיית חז"ל במדרש איכה, ונרמז בגמ' קידושין, היאך שייך לומר ולשורר על בשורת חורבן הבית וביאת גויים בנחלת ה', ונוסף ע"ז טומאת ההיכל, ושאר מאורעות נוראים וקשים, מהרג הצדיקים ועד שריפת ירושלים. והלא "קינה לאספה" או "בכי לאספה" היה צריך לומר, על השחתת כרם ה' צבאות וסילוק השכינה מבית ה' וגלות ישראל מירושלים?

יִישׁוּב א' - בָּאוּ גוּיִים וְלֹא הִקְבִּיחָה וְקְדוּשַׁת הַמְּקֹדֵשׁ קִימַת

הנה לאור האמור ברש"י בפרשתו, עה"פ "משכנתך" אף כשהן חרבין, לפי שהן משכון עליכם, וחורבן כפרה על הנפשות, שנא' כילה ה' את חמתו (איכה ד'), ובמה כילה? ויצת אש בציון. לפי"ז ניהא שהמזמור והשבח הוא, שבאו גויים בנחלתך, ולא קוב"ה, והנפק"מ אם קדושה ראשונה קדושה לשעתה ולעתיד לבוא, ולכן אף שחרב הבית, מ"מ בקדושתו הוא עומד, ועוד שאף בהיותו חרב הוא משכון וכפרה, ואף שבעוה"ב חרב הבית וגלתה שכינה מבית חינו, מ"מ עדין קדושת המקדש קיימת, ומכפר.

יִישׁוּב ב' - כִּילָה חֲמַתּוֹ בְּעֵצִים וּבֵאֲבָנִים

המדרש רבה, ומביאו רש"י בקצרה בקידושין, מתרין, משל למלך שעשה בית חופה לבנו וסיידה וכיידה וציירה, ויצא בנו לתרבות רעה, מיד עלה המלך לחופה וקרע את הווילונות ושייבר את הקנים. נטל השר שלו את קנים והיה מזמר, אמרו לו המלך הפך חופת בנו ואתה יושב ומזמר?! אמר להם מזמר אני שהפך חופתו של בנו, ולא שפך חמתו על בנו. כך אמרו לאספה, הקב"ה החריב היכל ומקדש ואתה יושב ומזמר?! אמר להם מזמר אני ששפך הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים, ולא שפך חמתו על ישראל, וזה מה שנא' "ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה".

יִישׁוּב ג' - בְּתַשְׁעָה כֹּאֵב נוֹלַד מִשִּׁיחַ

ע"ל בס"ד דהנה חז"ל אמרו במדרש איכה, שמלך המשיח נולד בתשעה באב. וכבר אמרו חז"ל במגילה, אין הקב"ה מביא מכה על ישראל אלא"כ בורא להם רפואה תחילה, וא"כ מ"ש שהמשיח נולד בתשעה באב, לא באו רק להרות על לידתו בפועל, אלא בכח, שעם רדת החשיכה והעלטה מתחיל להתנוצץ אור, שעתידי לזרוח ולהאיר כל העולם כולו, ולהביא בקרוב את בשורת הגאולה האחרונה והקבועה, עם בוא אליהו הנביא שיבשר לנו על ביאת משיח צדקנו ובנין בית מקדשנו.

וכן איתא בירושלמי ברכות, מעשה ביהודי אחד שהיה חורש בשדהו, צעק השור לפניו, עבר ערבי אחד ושמע קול צעקת השור. אמר לו הערבי, יהודי יהודי, שחרר את השורים מיתד המחרשה, כי חרב בהמ"ק שלכם. שוב צעק השור פעם שניה, אמר לו הערבי, יהודי יהודי, קשור שורך ליתד המחרשה, כי המשיח שלכם נולד! שאלו היהודי: מה שם המשיח? השיבו הערבי: מנחם. שאלו היהודי: מה שם אביו? אמר לו: חזקיה. שאלו היהודי: מאיזה מקום הוא? אמר לו: מבירת המלך, דבית לחם יהודה. הלך היהודי ומכר את שורו, וקנה לבדים ומטפחות

שתינוקות משתמשים בהם, והיה הולך ממקום למקום למכור לבדים לתינוקות, עד שהגיע לבירת המלך, עיר בית לחם יהודה. והיו כל הנשים קונות ממנו, ואמא של מנחם לא קנתה, עד שישמע קול הנשים אומרות: "אימא של מנחם, אימא של מנחם, בואי לקנות לבנד"! אמרה להם רוצה אני לחנוק כל שנאיהם של ישראל, והיתה מתכוונת לבנה מנחם, כי ביום שנולד, חרב בהמ"ק. אמר לה אותו האיש: "בטוח אני כשם שהמקדש נחרב ביום שנולד, כך עתיד להבנות באותו יום". אמרה לו: אין לי מעות לשלם לך. ענה לה: קני עכשיו ואבוא אליך בעוד כמה ימים ואקח את הכסף. אחר כמה ימים שב לעיר, ושאל את האמא מה שלום התינוק? אמרה לו: מאותה שעה שראיתני באה רוח סערה וחטפה אותו מידי ונעלם ממני. אמר רבי בון, מה לנו ללמוד מהערבי הזה, והלא מקרא מלא הוא, "והלכנון באדיר יפול", הלבנון זה בהמ"ק, "ויצא חוטר מגזע ישי", כלומר יולד מלך המשיח.

יִישׁוּב ד' - שֵׁלָא נַעֲשָׂה הַחוֹרְבֵן ע"י יִשְׂרָאֵל

מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א מביא בשם רבינו החת"ם שביאר שהמזמור הוא, שבאו גויים דוקא בנחלת ה' להחריב את בהמ"ק, ולא ישראל ח"ו, כי אילו היו יהודים מזרע קודש נלחמים חלילה להחריב את המקדש, ח"ו לא היה תקומה. ואפשר שזה הטעם שמוכח במדרש שכאשר באו אויבים להחריב את הבית, אמרו מהם ומכם יננס תחילה, והבטיחו שמי שיננס, מה שיוציא יהיה בשבילו, עד שנכנס יוסף משיחא. ואולם בזה שנטלו ממנו מה שהוציא, ולא הסכים להיכנס עוד פעם, תיקן מה שנכנס מתחילה, ולא הועיל להם.

יִישׁוּב ה' - שְׁכִינָה גָלְתָה עִם יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְקוֹם שֶׁהָיָה

ע"ל עפ"מ"ש חז"ל במס' מגילה שמאז שגלו ישראל גלתה שכינה עמהם, בכל מקום שהם. דתניא, רשב"י אומר, בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה, שבכל מקום שגלו שכינה עמהן. גלו למצרים, שכינה עמהן, שנא' "הנגלה נגליתי לבית אביך בהיותם במצרים", גלו לבבל שכינה עמהן, שנא' "למעונכם שלחתי בכלה". ואף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן, שנא' "ושב ה' אלהיך את שבותך", והשיב לא נאמר, אלא ושב, מלמד שהקב"ה שב עמהן מבין הגלויות. ומסכת יומא איתא, "השוכן אתם בתוך טומאתם", אפילו בשעה שהן טמאים שכינה עמהם. וא"כ בדין משורר אסף, שאמנם גויים בנחלתך ומאז גלתה שכינה מבהמ"ק, אך שורה היא עם ישראל בכל מקום שהם בגלות, משא"כ בעת הבית אינה מזומנת בתכלית הגילוי והארה, אלא בבהמ"ק.

יִישׁוּב ו' - ע"י הַחוֹרְבֵן הַשְּׁכִילוֹ גוֹדֵל הַשְּׁפַעַת הַחַטָּא

ע"ל דהנה איתא במדרש איכה, כי נביאי השקר היו מכריזים בישראל, כי לא יתכן לעולם שיחרב הבית בגלל עוונות ופשעי ישראל, כי המלך לא יחריב וישורף את ביתו בגלל עוונות בני דורו, אולם ירמיהו הנביא היה מוכיחם כי בעוונותיהם הרי הם מחלישים כח פמליא של מעלה כביכול, ופוגמים בשמו של הקב"ה ובעולמות העליונים, וק"ו שיחרב הבית בעוונותיהם. נמצא כי ע"י החורבן הוברר לכל מעבר ולכל ספק, הכח הנורא שיש בכל מעשה האדם הן לטוב והן למוטב, שבכח מצוה אחת, האדם בורא ומתקן העולמות, ובכח עבירה הרי הוא מחריב ומקלקל העולמות, ועל כן, אחר שכבר בעוה"ר חרב הבית, היה אסף מזמר דבר זה שיתנו הכל דעתם להטיב ולשפר דרכם ולדקדק באורחותיהם, לתת עוז לאלוקים ולהיות זהירים בכל מעשיהם.

יִישׁוּב ו' - בְּעַת הַחוֹרְבֵן הִרְהָרוּ תְּשׁוּבָה

ע"ל שהיה אסף מזמר שמו"מ ע"י חורבן בהמ"ק עם ישראל הרהרו תשובה במעשיהם, כמ"ש במדרש איכה עה"פ "אנחנו חטאנו אתה לא סלחת". וכבר אמרו חז"ל, אפי' היה רשע גמור כל ימיו והרהר תשובה באחרונה אין מזכירין לו עוונותיו, וכמ"ש הרמב"ם בהל' תשובה. ואמרו עוד אפי' רשע גמור, כיון שהרהר בליבו הרי הוא צדיק גמור.

יישוב ה' - בחורבן ניכר חביבותן של ישראל

ע"ל דהנה אסף מזמר כי בעת החורבן, אף בשעה קשה זו של הסתר פנים, וחורבן הבית, נראית חביבותם של ישראל לפני הקב"ה, שהוקשו ישראל לבית ה' לגלות ומלקות, שאילו היו גולים ישראל, ובהמ"ק היה עומד על תילו, וכן להיפך אילו בהמ"ק היה חרב וישראל שרויים על אדמתם, לא היה ניכר חביבות של ישראל, שהם עם ה' וקדושתם בקדושת המקדש, אבל עתה ששיניהם אירעו יחד, באו גויים בנחלתך טמאו את היכל קודשך, ושמו את ירושלים לעיים נבלת עבדיך לעוף השמים, בשר חסידך לחיות ארץ, הוכח והוברר כי בקדושת המקדש והשראת שכינתו בה, כך קדושת ישראל, וכמ"ש הבית הלוי, שאף הלומד תורה, קדושתן בקדושת הקלף, שהתורה ככתובה על לוח ליבו, וכל אחד מישראל הוא כס"ת שיש בו אלפי אזכרות שם ה', ולכן בפטירתו יש לקרוע כשריפת ס"ת כנודע מהרמב"ן. וידוע מ"ש ביומא, שבשעה שננסו גויים להיכלל להחריבה, ראו את הכרובים מעורים זה בזה, לאות על חביבתם של ישראל לפני הקב"ה, כמבואר שם.

יישוב ט' - את אשר יאהב ה' יוכיח

ע"ל ע"פ מה שביאר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל בספרו שיחות מוסר, בטעם שהיו הכרוכים מעורים זה בזה בעת החורבן, להראות חיבתן של ישראל, כמבואר ביומא, והאריך לכאר שהתוכחה באה ממקום של אהבה, ולא להיפך ח"ו. ולכן באותה שעה של החורבן שלא היו ישראל עושים רצונו של מקום, כיון שבא הקב"ה להחריב את ביתו ולהגלות את עמו, באותה שעה היתה כביכול לפניו יתברך חיבה גדולה ואהבה יתירה לישראל, ורק מתוך כך נהג עימהם הקב"ה במידת הדיון. וכבר אמר שלמה בחכמתו "כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה" ופירש המלבי"ם, "התוכחה היא סימן האהבה, שמאבתו ישגיח עליו להיטיב את דרכו ולהעלותו אל מדרגה למעלה למעלה, וכאב את בן ירצה, כמו שירצה האב להעלות את בנו ממודרגה למדרגה, וימנעהו ממותרות ומעידונים ויטה שכמו לסבול עול התורה והתמדת הלימוד וכדומה, וכל זה מרוב אהבתו אותו".

כמו כן יש לומר שמטעם זה אמר אסף מזמורו, שאף התוכחה הבאה מאת ה', היא אות וסימן לאהבתו לעמו, וישראל דוקא ראויים לתוכחה, כמו שמצינו כיו"ב בתפילת שלמה בעת שחנך את בהמ"ק, שאמר "אתה תשמע וגו' ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי", והביא רש"י מחז"ל בישראל הוא אומר "ונתת לאיש ככל דרכיו", לפי שישראל מכיר בהקב"ה ויודע שהיכולת בידו, ואם אין תפלתו נשמעת תולה את הדבר בעצמו ובחטאו, אבל עובד גילולים קורא תיגר ואומר בית ששמו הולך לסוף העולם נתייגעתי לכמה דרכים ובאתי והתפללתי בו ולא מצאתי בו ממש כשם שאין ממש בע"ג, לפיכך ככל אשר יקרא אליך הנכרי, אבל ישראל אם אתה רואה שהוא משחית בממונו את חבירו אל תתן לו.

והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל-אזויו את-המדינית לעיני משה ולעיני כלי-עדת בני-ישראל והמה בכים פתחו אהל מועד (כ"ה ו') בכייה על שכוזת התורה!

פרדס יוסף החדש מביא רמז נפלא מהגר"א במה שאחז"ל (מגילה ב:) מנצפ"ך צופים אמרו, שכחום וחורו ויסדום. דבתיבת מנצפ"ך מרומזים כל הדברים ששכח ונתעלמו ממושה רבינו, מקושש (במדבר ט"ו), נוקב שם ה' (ויקרא כ"ד). צלופחד (במדבר ט"ז), פסח שני (במדבר ט'), כוזבי בת צור (בפרשתן)

והנה בפשטות מה שבכו כאן, לפי שלא יכל משה לעמוד כנגדו, והיה כאן חילול ה', וכן משמע ברש"י כאן שפירש, בעגל עמד משה כנגד שיישים רבוא, שנאמר (שמות לב כ) ויטחן עד אשר דק וגו', וכאן רפו ידיו, ששכח ההלכה כל הבעל ארמית קנאים פוגעים בו, כדי שיבוא פנחס ויטול את הראוי לו. אולם נראה לפרש שהיתה כאן בכייה וצער על שכחת התורה, ועל עצם מה שמשה רבינו שכח דין כל הבעל ארמית קנאים פוגעים בו, על זה געה משה וכל העם איתו בבכיה, ללמדך כמה קשה היה בעיניהם שכחת התורה, ומצאתי במהרש"א (סנהדרין פב). שפירש כן, וז"ל: ואמר על שנתעלמה ממנו הלכה געו כולם בבכיה, מדכתיב "והמה בוכים פתח אהל מועד" תלה הבכיה באהל מועד מקום שההלכה יוצאת משם, ועתה על שנתעלמה מהם בכו, עכ"ל.

"עץ חיים למזוזות ביה התומכיה מאושר"

יו"ל לזכות ידידנו האזנים היקרים והנעימים אוהבי התורה פטרוני העלון "אשכול יוסף" מר-ג'עלון זיסים הי"ו ומר-אהרן זיסים הי"ו אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, בבריאות איתנא ונהורא מעליא עובע עימוזות וכט"ס. בכלל הברכות יבורך ידידנו היקר עלובני זיסים הי"ו מוקדש ומנצח לע"ז הזריהם היקרים: סאלם אליה בן מסעדה ז"ל, זריה בת זריה ע"ה לע"ז זיסים בן זריה ז"ל, ולע"ז זיסים מועלם בן סלימה ז"ל ולע"ז מיכאל בן זריה ז"ל, ת. ז. ז. ב. ה.

"וקול התור נשמע בארצו"

להאזנה לשיעורי מוה"ר יוסף זוי סימן טוב שליט"א מוזה"ס "כרם יוסף" ו"אשכול יוסף" ע"ה"ת

073-371-8053

שמעו ותזו נבליכם

לצינתוק והאזנה בשידור זוי: זוייג והקש # את השיעורים זיתן להוריד ממערכות "קול הלשון"

היו שותפים בהוצאת והפצת העלון

זיתן לתרום

בזררים פלוס:

זופשו: עלון "אשכול

יוסף"/ישיבת "כרם יוסף"

לבקשת רבים בע"ה ברצוננו להרוזיב את תפוצת העלון ברזובי הארץ.

כמו"כ נדרשים תורמים

לתמלול שיעוריו המרתקים

של המזמור כדי שזוכל

להעלותם ע"ג הגיליון לזיכוי

הרבים ולהגדיל תורה

ולהאדירה.